

FSD2963 TEATTERIKRIITIKOIDEN HAASTATTELUT 2004-2009

FSD2963 INTERVIEWS OF THEATRE CRITICS 2004-2009

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Mer information: <http://www.fsd.uta.fi/>

PERUSHAASTATTELURUNKO: (käännä myös ruotsiksi)

- etsittävässä olevat alustavat diskurssit:

- 1) muutospurssi
- 2) yleinen politiikan diskurssi
- 3) kielipoliittinen diskurssi (suomen kieli, ruotsin kieli)
- 4) sukupolvidiskurssi
- 5) alueellinen diskurssi
- 6) asiantuntijuusdiskurssi
- 7) konfliktidiskurssi
- 8) valtdiskurssi
- 9) valistuksen diskurssi

1) Bourdieun käsite **kenttä** (field)

- alakäsite: **kentän herruus**
- alakäsite: **säilyttävä/kerettiläinen strategia**
- alakäsite: **voimasuhteet (ylivalta-, alistus- tai homologinen suhde)**
- alakäsite: **suhteellinen positio/asema**
- alakäsite: **objektiivinen suhde**
- alakäsite: **toimija/agentti**
- alakäsite: **instituutio**

(kenttä) - Kun ylipäättään puhumme yleisellä tasolla taidekriitikon työstä, voimme erottaa toisistaan sellaisia taidelajeja kuin musiikki, kirjallisuus, teatteri, tanssi, kuvataiteet ja niin edelleen. Teidät tunnetaan nimenomaan teatterin asiantuntijana tai teatterikriitikona. Eroaako teatterikriitikki teidän mielestänne kielellisesti jollakin tavoin muiden taiteen lajien kriitikoista?

- När vi i största allmänhet talar om en konstkritikers arbete, kan vi skilja åt konstgenrer som musik, litteratur, teater, dans, bildkonst och så vidare. Ni (du) är känd er som expert på teater eller som teaterkritiker. Skiljer sig teaterkritik - enligt er (din) åsikt - på något sätt från kritik av andra konstformer?

(kenttä) - Onko teatterikriitikolle hyväksi tuntea henkilökohtaisesti teatteritaiteilijoita, joista hän kirjoittaa?

- Är det bra för en teaterkritiker att känna personligen de teaterkonstnärer, vilkas

konst han/hon skriver om?

(kenttä) - Kuuluvatko teatterikriitikot ja teatteritaiteilijat mielestänne samaan taideinstituution kenttään vai näettekö nämä kaksi ammattiryhmää pikemminkin toistensa vihollisina?

- Hör teaterkritiker och teaterkonstnärer till samma konstinstitutions fält eller anser ni (du) de här två yrkesgrupperna snarare vara varandras fiender ?

(kenttä) - Ketä teatterikriitikko edustaa? Tässä vaihtoehtoja: edustaako hän omaa persoonaansa eli omaa itseään, työnantajaansa eli lehteä jonka palveluksessa hän on tai jolle hän kirjoittaa, edustaako hän arvostelemaansa taiteilijoita eli teatterikenttää vai edustaako hän periaatteessa edustamaansa taiteen lajia - teidän tapauksessanne siis teatteria - tieteenalana ja tutkimuksena?

- Vem representerar teaterkritikern ? Här är några alternativ: representerar han/hon sin egen personlighet, sin arbetsgivare eller tidningen hos viken han/hon är anställd, representerar han/hon de konstnärer som han/hon recenserar eller representerar han/hon sin egen konstgenre – teater alltså – som vetenskap och forskning?

2) Bourdieun käsite **habitus**

- alakäsite: **asenne/suhtautumistapa (dispositio)**
- alakäsite: **(ihmisen) ajattelu**
- alakäsite: **(ihmisen) elämäntapa**
- alakäsite: **(ihmisen) toiminta/käyttäytyminen**
- alakäsite: **(ihmisen) elinolosuhteet**
- alakäsite: **ruumiillistunut välttämättömyys**
- alakäsite: **inhimilliset suhteet kokonaisuutena**
- alakäsite: **historiallinen suhde**
- alakäsite: **sosiaalinen arvo**
- alakäsite: **sosiaalinen normi**

(habitus) - Minkälainen on kotitaustanne eli kertoisitteko lapsuudenkodistanne?

- Hurudan är er (din) bakgrund, det vill säga kan ni (du) berätta någonting om ert (ditt) barndomshem?

(habitus) - Kannustettiin ko teitä kotoa käsin teatterin pariin?

- Uppmuntrade man er (dig) hemma till teaterns värld?

(habitus) [[haastateltavien nimet poistettu; daF2963_06, daF2963_12]]

- Voidaan hyvällä syyllä todeta, että olette yksi suomalaisen teatterimaailman tärkeä asiantuntija. Minkälainen motiivi on saanut teidät aikanaan kirjoittamaan teatterikritiikkiä?

(habitus) (Muut) – Voidaan hyvällä syyllä todeta, että olette yksi suomalaisen teatterimaailman tärkeä asiantuntija. Minkälainen motiivi on saanut teidät aikanaan kirjoittamaan teatterikritiikkiä eli oletteko johdonmukaisesti valinneet itse teatterikriitikon työn elämänuraksenne?

- Man kan med fog säga, att ni (du) är en viktig expert på det finländska teaterlivet. Vilka motiv fick er (dig) att börja skriva teaterkritik - det vill säga har ni (du) konsekvent valt teaterkritikerns arbete som er (din) levnadsbana?

(habitus) - Olisiko elämänurallanne voinut käydä toisin?

- Kunde er (din) levnadsbana möjligtvis ha gått i någon annan riktning?

(habitus) (Muut) - Onko teatterikriitikon työ päätyönne vai oletteko tehneet kriitikon työn rinnalla jotakin muutakin? Jos olette, niin mitä?

- Är teaterkritikers arbete ert (ditt) huvudjobb eller har ni (du) också gjort någonting annat vid sidan om? Ifall ja, vad har det varit?

(habitus) - Minkälainen on teidän mielestänne teatterikriitikon työnkuva? Onko hän ensisijaisesti taiteilija vai journalisti?

- Hurudan är teaterkritikerns arbetsbeskrivning? Är han/hon framför allt konstnär eller journalist?

(habitus) - Ovatko teatterikriitikot oma, erityinen ammattiryhmänsä journalistien ammattikunnan sisällä?

- Är teaterkritikerna sin egen, speciella yrkesgrupp inom journalistkåren?

(habitus) - Voisitteko kuvitella kirjoittavanne myös jonkin muun taidelajin kritiikkiä?

- Kan ni (du) föreställa er (dig) att skriva kritik om någon annan konstform?

(habitus) (Muut) – Oletteko pitäneet koulutustanne riittävänä suhteessa teatterikriitikon työhönne?

- Anser ni (du) er (din) utbildning tillräcklig med tanke på till ert (ditt) arbete som teaterkritiker?

(habitus) - Minkälainen perhetausta kriitikon työhön tarvitaan?

- Hurudan familjebakgrund behöver man för att arbeta som teaterkritiker?

(habitus) (Muut) – Minkälainen on edustamanne lehden muiden kriitikoiden koulutustaso?

- Vilken utbildningsnivå har kritikerna i tidningen, som ni (du) representerar?

(habitus) (Muut) – Onko se mielestänne riittävä?

- Vad är er (din) åsikt - är utbildningsnivån tillräcklig?

(habitus) - Miten hyvä kriitikko pitää yllä henkistä vireyttään ja työkykyään?

- Hur skall en bra teaterkritiker upprätthålla sin själsliga vitalitet och arbetsförmåga?

(habitus) - Miten hyvä kriitikko pitää mielestänne yllä omaa ammattitaitoaan?

- Hur kan en bra kritiker upprätthålla sin egen yrkeskunskap?

(habitus) - Minkälaisia henkilökohtaisia ominaisuuksia on mielestänne hyvällä teatterikriitikolla?

- Vad är er (din) åsikt - hurudana personliga egenskaper skall en bra

teaterkritiker ha?

(habitus) - Tarvitaanko kriitikon työn harjoittamiseen mielestänne poikkeuksellista lahjakkuutta?

- Behöver man - enligt er (din) åsikt - en osedvanlig begåvning för att arbeta som kritiker?

(habitus) - Onko teatterikriitikon mahdollista olla täysoppinut?

- Är det möjligt för en teaterkritiker att vara fullärd?

(habitus) - Kuvailletteko vielä jonkin verran sitä, mikä teitä innostaa tähän työhön?

- Kan ni (du) ännu beskriva vad det är som inspirerar er (dig) till detta arbete?

3) Bourdieun **luokkakäsite ja maku** (social class and taste)

- alakäsite: **erottelukyky (la distinction)**

- alakäsite: **yksilöllisyys/hienostus (la distinction)**

- alakäsitteet: **subjektivismi/objektivismi**

- alakäsite: **erottelutietoisuus eli ylimmän luokan maku, joka luo pelisäännöt (le sens de la distinction)**

- alakäsite: **hyvä kulttuuritahto eli keskiryhmien maku, joka noudattelee orjallisesti pelisääntöjä (la bonne volonté culturelle)**

- alakäsite: **välttämätön valitseminen eli kansan/rahvaan maku, joka perustuu siihen minkä rahvas joutuu kuitenkin valitsemaan (le choix du necessaire)**

- alakäsite: **porvarillinen/intellektuaalinen taide (vrt. ”vasemman rannan” ja oikean rannan” taide Pariisissa, Seinen kummankin puolin)**

- alakäsite: **älykkyyden rasismi**

- alakäsite: **symbolinen valta**

- alakäsite: **status quo**

- alakäsite: **korkeakulttuuri/populaarikulttuuri**

- alakäsite: **lahjakkuuden ideologia**

- alakäsite: yhteiskunnallinen **valtasuhde**

(luokkakäsité ja maku) - Missä työskentelevät mielestänne tällä hetkellä Suomen nk. huippukriitikot?

- Var arbetar - enligt er (din) åsikt - nuförtiden så kallade toppkritiker in Finland?

(luokkakäsité ja maku) - Minkälaiselle ryhmälle ihmisiä ensi sijassa kirjoitatte?

- För vilka grupper av människor skriver ni (du) i första hand?

(luokkakäsité ja maku) - Kykenevätkö kaikki lukijanne omasta mielestänne ymmärtämään tekstejänne eli kirjoittamaanne teatterikritiikkiä?

- Kan alla era (dina) läsare - enligt er (din) åsikt - förstå era (dina) texter – alltså den teaterkritik, som ni (du) skriver?

(luokkakäsité ja maku) - Missä määrin teatterikriitikko on sidoksissa muuhun sosiaaliseen yhteisöön ja missä määrin hän saa noudattaa vain omaa henkilökohtaista makuaan?

- I vilken mån är teaterkritikern bunden till andra människor i allmänhet och i vilken mån får han/hon följa bara sin egen smak?

4) Bourdieun **pääomalajit** (classes of capital)

- alakäsité: **taloudellinen pääoma**
- alakäsité: **kulttuurinen pääoma**
- alakäsité: **sosiaalinen pääoma**
- alakäsité: **symbolinen pääoma**
- alakäsité: **pääoman kokonaisvolyymi**
- alakäsité: **taiteen intressi pyyteettömyyteen**

(pääomalajit) [[haastateltavien nimet poistettu; daF2963_06, daF2963_12]]
– Minkälainen oli oma koulutuksenne silloin, kun aktiivisesti kirjoititte teatterikritiikkiä?

(pääomalajit) [[haastateltavien nimet poistettu; daF2963_06, daF2963_12]]
– Entä minkälainen on oma koulutuksenne nyt?

(pääomalajit) (Muut) - Minkälainen tarkkaan ottaen on oma koulutuksenne?

- Vilken var er (din) egen utbildning när ni (du) började att skriva teaterkritik?
Vilken är er (din) utbildning nu?

(pääomalajit) - Minkälainen asiantuntevan taidekriitikon koulutuksen tulisi mielestänne olla?

- Hurudan utbildning borde - enligt er (din) åsikt – en initierad eller kompetent teaterkritiker ha?

(pääomalajit) - Eri taidelajeilla – kuten vaikkapa musiikilla, kirjallisuudella, tanssilla, kuvataiteilla ja teatterilla – on oma, vakiintunut kriitikkokuntansa. Onko jotakin näistä taidelajeista mielestänne vaikeampi arvostella kuin jotakuta toista?

- Olika konstformer – såsom musik, litteratur, dans, bildkonst och teater har sin egen, etablerade kritikerkår. Tycker ni (du), att det är svårare att recensera någon av dessa konstformer framom någon annan?

(pääomalajit) - Miksi?

- Varför?

5) Bourdieun käsite **kielipeli** (language game)

- alakäsite: **toiminta/performanssi**
- alakäsite: **pelin säännöt**
- alakäsite: **pelin lausutut/lausumattomat sopimukset**
- alakäsite: **pelissä tehty siirto**
- alakäsite: **peliin sijoitettu panos**
- alakäsite: **kielellinen habitus**
- alakäsite: **kielelliset markkinat**
- alakäsite: **voitto**
- alakäsite: **investointi**
- alakäsite: **valttikortti**
- alakäsite: **suhteellinen vahvuus**
- alakäsite: **strateginen orientaatio**
- alakäsite: **pika-ajattelu**

- alakäsite: **kielellinen habitus + kielen markkinat = kielellinen esitys eli diskurssi**

(kielipeli) - Sana kritiikki periytyy kreikankielisistä sanoista kritike tekhnē ja merkitsee suurin piirtein samaa kuin arvostelutaito. Mitä sana kritiikki teille henkilökohtaisesti tarkoittaa, siis käsitteenä tai sanana eli teoriassa?

- Ordet kritik härstammar från de grekiska orden kritike tekhnē som betyder ungefär detsamma som förmåga att bedöma. Vad betyder ordet kritik för er (dig) personligen, alltså som begrepp eller term - det vill säga i teorin?

(kielipeli) - Entä käytännössä?

- Och vad tror ni (du) det betyder för er (dig) i praktiken?

(kielipeli) - Onko olemassa jonkinlainen teatterikriitikon etiikka?

- Finns det något slags etik för teaterkritiker?

(kielipeli) - Noudattavatko kaikki teatterikriitikot mielestänne sitä?

- Följer alla teaterkritiker - enligt er (din) åsikt - den?

(kielipeli) - Kuvailletteko vielä hieman ikiomaan kriitikon etiikkaanne?

- Kan ni (du) kort beskriva er (din) egen etik som teaterkritiker?

(kielipeli) - Onko teatterimaailma luonut jonkinlaisen yleisesti hyväksytyn/sovitun normiston niin kutsutusta hyvästä teatterista? Eli onko hyvälle teatterille olemassa jonkinlainen normikehikko?

- Har teatervärlden skapat något slags allmänt godkännade normuppsättning för så kallad bra teater? Det vill säga finns det något slags normer för bra teater?

(kielipeli) - Pidättekö itseänne tällaisena normien luojana tai nk. hyvän teatterimaun opastajana?

- Anser ni (du) er (dig) själv vara en sån här skapare av normer eller en så kallad ciceron eller vägvisare för en bra teatersmak?

(kielipeli) - Voiko yksittäinen teatterikriitikko kiertää nämä normit?

- Kan en individuell teaterkritiker undvika dessa normer?

(kielipeli) - Mitä sitten tapahtuu, jos kriitikko kiertää nämä normit?

- Vad händer om en individuell teaterkritiker undviker dessa normer?

(kielipeli) - Minkälainen on mielestänne hyvin kirjoitettu teatteriarvostelu tekstityyppinä? Mitä siihen sisältyy?

- Hurudan är en väl skriven teaterkritik som texttyp? Vad innehåller den?

(kielipeli) - Miten klassinen kritiikki eroaa mielestänne vaikkapa uutisesta?

- Hur skiljer sig en klassisk kritik från till exempel nyheter?

(kielipeli) - Onko teatteriarvostelu tekstityyppinä muuttunut aikojen kuluessa – esimerkiksi siitä lähtien, kun itse aloititte oman teatterikriitikon uranne?

- Har teaterkritiken som texttyp förändrats genom tiderna – till exempel från den tiden, när ni (du) själv påbörjade er (din) karriär som teaterkritiker?

(kielipeli) - Mikä on kirjoittamisenne päämäärä eli mihin pyritte kirjoittamisellanne?

- Vad är ert (ditt) mål som skribent, det vill säga finns det någonting som ni (du) strävar efter med ert (ditt) skrivande?

(kielipeli) - Yhden klassisen kritiikin kaavan mukaan kaiken kritiikin peruslottuvuudet ovat 1) kuvaus, 2) tulkinta ja 3) arvottaminen. Mitä mieltä olette tästä kaavasta ja oletteko kirjoittaneet kritiikkiä tämän kaavan mukaan?

- Det finns ett klassiskt schema för kritik, som innehåller följande dimensioner: 1) beskrivning, 2) tolkning och 3) värdering. Vad tycker ni (du) om detta schema och har ni (du) skrivit kritik efter det?

(kielipeli) - Miten teatterikeskustelu on mielestänne muuttunut eri vuosikymmenten kuluessa?

- Hur har diskussionen om teater förändras under decenniernas lopp?

(kielipeli) - Pitääkö teatteriarvostelun olla ”myyvä”?

- Borde teaterkritik vara säljande?

(kielipeli) – Koetteko käyväne kulttuurikeskustelua suomen/ruotsinkielisten kriitikoiden ja teatterimaailman kanssa eli onko näiden kahden kotimaisen kielen välillä olemassa jonkinlainen kielimuuri?

- Anser ni (du) att ni (du) har kulturdiskussion med finskspråkiga teaterkritiker och teatervärld? Det vill säga finns det ett slags språkmur mellan de här två inhemska språken?

- Puhutteko mielestänne samoista asioista suomen/ruotsinkielisten teatterikriitikoiden kanssa?

- Talar ni (du) – efter er (din) åsikt – om samma saker med finskspråkiga teaterkritiker?

6) Bourdieun käsite **symbolinen taistelu** (struggle)

- alakäsite: **konflikti**
- alakäsite: **vuorovaikutus**
- alakäsite: **kamppailu**
- alakäsite: **kommunikaation sisältö**
- alakäsite: **kommunikaation muoto**
- alakäsite: **todellisuuden ontologia**

(symbolinen taistelu) - Mitkä ovat mielestänne taidekriiikin tärkeimmät tehtävät jos niitä pitäisi listata jotenkin?

- Vilka är de viktigaste uppgifterna för konstkritik - enligt er (din) åsikt - om man vore tvungen att lista dem på något sätt?

(symbolinen taistelu) - Voiko teatterikriikille asettaa mitään universaaleja tehtäviä?

- Kan man bestämma några allmängiltiga eller universella uppgifter för teaterkritik?

(symbolinen taistelu) - Luonnehtisitteko jollakin tavoin joitakin adjektiiveja käyttäen minkälaista teatterikeskustelu on mielestänne ollut eri vuosikymmenillä eli lähinnä niinä vuosina, jolloin olette itse toimineet aktiivisesti teatterikritiikin parissa?

- Kan ni (du) karakterisera eller beskriva på något sätt med olika adjektiv, hurdan teaterdiskussionen har varit under de decennier, då ni (du) själv har arbetat aktivt som teaterkritiker?

(symbolinen taistelu) - Onko teillä omasta mielestänne ollut teatterikritiikin kentällä paljon vai vähän valtaa?

- Vad är er (din) åsikt - har ni (du) haft mycket eller lite makt på teaterkritikens område?

(symbolinen taistelu) - Jos teillä valtaa on ollut tai edelleenkin on, niin millaista se on?

- Om ni (du) har eller har haft makt, hurdan är den?

(symbolinen taistelu) - Muistuuiko mieleen jokin erityinen/tietty kulttuurisota niiden vuosien varrelta, jolloin itse olette toimineet aktiivisesti teatterikritikkona? Minkälainen tuo sota oli eli voitteko kuvailla sitä tarkemmin?

- Kan ni (du) komma ihåg något specifikt kulturkrig under de år då ni (du) själv har arbetat som teaterkritiker? Hurudant var detta krig det vill säga kan ni (du) karakterisera eller beskriva det närmare?

(symbolinen taistelu) - Osallistuitteko itse tuohon sotaan kirjoittajana?

- Deltog ni (du) själv i detta krig som skribent?

(symbolinen taistelu) - Ketkä tai mitkä muut tahot siihen osallistuivat?

- Vem eller vilka andra instanser deltog i det?

(symbolinen taistelu) - Olitteko yhteydessä heihin?

- Stod ni (du) i kontakt med dem?

(symbolinen taistelu) - Onko mikään ulkopuolinen taho koskaan puuttunut teatterikriitikon työhönne?

- Har någon utomstående eller obehörig någonsin blandat sig i ert (ditt) jobb som teaterkritiker?

(symbolinen taistelu) - Miltä se on tuntunut?

- Hur kändes det ?

(symbolinen taistelu) - Haittaavatko vai edistävätkö tällaiset sivullisten puuttumiset omaa teatterikriitikon työtänne?

- Försvårar eller befämjar sådana inblandningar av obehöriga ert (ditt) egen jobb som teaterkritiker?

(symbolinen taistelu) - Ovatko päivänpolitiikka tai päivänpoliittiset tapahtumat vaikuttaneet omaan kritiikin kirjoittamiseenne?

- Har dagens politik eller dagspolitiska händelser inverkat på ert (ditt) eget skrivande?

(symbolinen taistelu) - Ovatko omat poliittiset mielipiteenne koskaan vaikuttaneet teatterikritiikin kirjoittamiseenne?

- Har era (dina) egna politiska uppfattningar någonsin inverkat på något sätt på ert (ditt) eget skrivande?

Aineistoni kahta ruotsinkielistä kriitikkoa ja aineistoni nuorinta, suomenkielistä kriitikkoa lukuun ottamatta esitin haastateltavilleni myös seuraavat, tarkentavat lisäkysymykset:

- Oletteko koskaan käyneet sanallista kamppailua kenenkään toisen teatterialan asiantuntijan kanssa?

- Oletteko koskaan hankkineet itsellenne suoranaisia vihamiehiä kirjoittamisestanne johtuen?

- Oletteko koskaan halunneet muuttaa käynnissä olevaa teatterikeskustelua johonkin tiettyyn suuntaan?